

Posdravne brzojavke delegatov prosvetnih društev

Delegati prosvetnih društev Slovenskega Primorja so sprejeli na svojem ustanovnem obnem zboru Slovenske prosvetne zveze pozdravne brzojavke maršalu Titu, generalisimu Stalinu, predsedniku Attleeju, predsedniku Trumanu, in podpredsedniku Kardeľju. Vse brzojavke sta podpisala v imenu prisotnih predsednik pripravljalec odbora Turk Danilo-Joco in tajnica priprav. odbora tov. Šebek Vlada.

Predsedniku zvezne jugoslovanske Vlade Josipu Brozu-Titu

Delegati prosvetnih društev Slovenskega Primorja in Trsta, zbrani na ustanovnem obnem zboru Slovenske prosvetne zveze za Primorje in Trst 7. okt. t. l., vam pošiljajo v imenu prosvetnih društev in njihovih članov zahvalno pozdrave kot voditelju Jugoslovanske vojske, ki je osvobodila Trst in Primorje. Po dolgih letih sušenstva so se zopet obnovila naša prosvetna društva, ki jim je namenjena izobrazba v korist najširših množic primorskega ljudstva. Zahvaljujemo se vam za napore, da bi se za vedno oporile krivice, ki jih je moralo prenašati slovensko ljudstvo v Primorju in upamo, da se bodo z vami in vaše vlade pomočjo uresničile naše pravne zahteve. Tujega počemo — svojega ne damo!

Smrt fašizmu svobodno narodu!

Generalisimu Stalinu

Delegati prosvetnih društev Slovenskega Primorja in Trsta, vam pošiljajo v imenu obnega zbora Slovenske prosvetne zveze za Primorje in Trst 7. oktobra t. l., pozdravljajo v imenu vseh prosvetnih delavcev in članov prosvetnih društev, v upanju, da boste naklonjeno sprejeli pravne zahteve slovenskega ljudstva v Primorju in Trstu in popravili krivice ki so se mu godile na njegovi zemlji.

Predsedniku Attleeju

Delegati prosvetnih društev Slovenskega Primorja in Trsta, vas o priliki ustanovnega obnega zbora Slovenske prosvetne zveze za Primorje in Trst 7. oktobra t. l., pozdravljajo v imenu vseh prosvetnih delavcev in članov prosvetnih društev, v upanju, da boste naklonjeno sprejeli pravne zahteve slovenskega ljudstva v Primorju in Trstu in popravili krivice ki so se mu godile na njegovi zemlji.

Predsedniku Trumanu

Delegati prosvetnih društev Slovenskega Primorja in Trsta, vas o priliki ustanovnega obnega zbora Slovenske prosvetne zveze za Primorje in Trst 7. oktobra t. l., pozdravljajo v imenu vseh prosvetnih delavcev in članov prosvetnih društev, v upanju, da boste naklonjeno sprejeli pravne zahteve slovenskega ljudstva v Primorju in Trstu in popravili krivice ki so se mu godile na njegovi zemlji.

Podpredsedniku zvezne jugoslovanske Vlade Edvardu Kardeľju

Delegati prosvetnih društev Slovenskega Primorja in Trsta, zbrani na ustanovnem obnem zboru Slovenske prosvetne zveze za Primorje in Trst 7. oktobra t. l., vam pošiljajo v imenu prosvetnih društev in njihovih članov izrekajo najtoplejša zahvala, da ste kot zastopnik federativne demokratične Jugoslavije na seji znanjnih ministrov v Londonu odločno nastopili v obrambo pravic in zahtev slovenskega primorskega ljudstva.

Smrt fašizmu svobodno narodu!

DOPIŠUJTE V „Primorski Dnevnik“

Nikolaj Ostrovski

46

Kako se je kalilo jeklo (Roman)

— Jaz sem ti rekel to kot tovariš, — a ti rekel, — a ti meni... Kaj sem rekel tako protivolucionarnega? Tovaršica Ustinovičeva, lahko mi varjameš, da drugič ne bom govoril. — Hitro ji je ponudil roko in potr odhitel v mesto. Nekoliko dni zaporedoma Serjoža ni šel na železniško postajo. Ko ga je klicala Ignatijeva, se je izgovarjal in se sililceval na delo. Toda bil je tudi v resni vedno prepresen. Neke noči je nekdo streljal na Sudeka, ki se je vračal domov po ulici, v kateri so večina stanovanja vili uradniki sladkorne tovarne. V zvezi s tem so bile izvršene preiskave. Našli so orožje in dokumente organizacije „Strelec“, pristavek Prusidskega. Na povzemanje v revkomi je prešla tudi Ustinovičeva. Odpeljala je Serjoža malo v stran in ga mirno vprašala:

Pojasnila o poročniku Simoni-ja

Na povabilo se je član naše redakcije zglasil pri gospodu poročniku Simoni-ju, častniku za prosvetne zadeve pri ZVU-ju, ki mu je v zvezi s članki, ki jih je naš list prinašal glede otvoritve slovenskih in hrvaških šol na področju ZVU-ja, dal sledečo pojasnila:

1. Zaveziška vojska uprava je izdala odlok o ustanovitvi slovenskih osnovnih in srednjih šol v materinjem jeziku na področju, ki je pod njeno jurisdikcijo: Trst, Gorica in Pulj.

Ta odsek izdaja vse smerne za slovska vprašanja in ima vse potrebne pooblastila, da nadzira delovanje šol. Ukazuje izdaja odsek delovanja šolskega nadzornika, področnih komisijarjev in častnikov za civilne zadeve.

2. Čeprav ostanjejo v polni veljavi vsi obstoječi italijanski zakoni in odredbe o vzgojnem sistemu in delovanju šol, kakor so veljali pred septembrom 1943, razen v kolikor jih morejo navodila za prosvetno upravo št. 4, izdana od Zaveziške vojske uprave, razveljaviti, nadomestiti ali dopolniti, je v naših navodilih receno in izredno določeno, da je mogoče te zakone nadomestiti s praktičnejšimi in pravičnejšimi, kjer so potrebne spremembe za izboljšanje delovanja šol.

3. Italijanski prosvetni minister nima jurisdikcije nad področjem Julijske Krajine pod Zaveziško vojsko upravo, ki je izročila odgovornost za neposredno upravo vseh šol šolskim nadzornikom, edinim zakonitim šolskim oblastem, ki jih je imenovala in priznala Zaveziška vojska uprava.

4. Navodila, ki jih je izdala Zaveziška vojska uprava za šolsko delovanje, določajo da so šolski nadzorniki edino priznana šolska uprava — in edino tiste šole katere bodo oni priznali, bodo smele delovati in javnih šolskih zgradbah.

5. Častnik za šolske zadeve ne dela po svoji lastni pobudi. Zaveziška vojska uprava je določila izvestno politiko za organizacijo slovenskih šol za dobo dokler bo imela zasedeno to področje — določila je postopek, ki nikakor ne bo oviral, da bi moglo slovenske šole napredovati in hoditi po svoji naravni poti, dokler ne bo Zaveziška vojska uprava izročila svojih poslov novi vladi, naj bo že kakršna si bode.

6. Kar se tiče dotedanjega dela in delo izdanih navodil prosvetnega odseka Zaveziške vojske uprave — jih ni izdal častnik za prosvetne zadeve sam, marveč so nastale po dvehletni izkušnji in zdravni politiki Zaveziške vojske uprave pri njenem zasebnem delovanju v Evropi. Osebnimi napadi na izpolnjevanje dolžnosti poročnika Simoni-ja kot zaveziškega častnika so posledica pomanjkanja točnih informacij.

Predsedniku Trumanu

Delegati prosvetnih društev Slovenskega Primorja in Trsta, vas o priliki ustanovnega obnega zbora Slovenske prosvetne zveze za Primorje in Trst 7. oktobra t. l., pozdravljajo v imenu vseh prosvetnih delavcev in članov prosvetnih društev, v upanju, da boste naklonjeno sprejeli pravne zahteve slovenskega ljudstva v Primorju in Trstu in popravili krivice ki so se mu godile na njegovi zemlji.

Podpredsedniku zvezne jugoslovanske Vlade Edvardu Kardeľju

Delegati prosvetnih društev Slovenskega Primorja in Trsta, zbrani na ustanovnem obnem zboru Slovenske prosvetne zveze za Primorje in Trst 7. oktobra t. l., vam pošiljajo v imenu prosvetnih društev in njihovih članov izrekajo najtoplejša zahvala, da ste kot zastopnik federativne demokratične Jugoslavije na seji znanjnih ministrov v Londonu odločno nastopili v obrambo pravic in zahtev slovenskega primorskega ljudstva.

Smrt fašizmu svobodno narodu!

DOPIŠUJTE V „Primorski Dnevnik“

Nikolaj Ostrovski

46

Kako se je kalilo jeklo (Roman)

— Jaz sem ti rekel to kot tovariš, — a ti rekel, — a ti meni... Kaj sem rekel tako protivolucionarnega? Tovaršica Ustinovičeva, lahko mi varjameš, da drugič ne bom govoril. — Hitro ji je ponudil roko in potr odhitel v mesto. Nekoliko dni zaporedoma Serjoža ni šel na železniško postajo. Ko ga je klicala Ignatijeva, se je izgovarjal in se sililceval na delo. Toda bil je tudi v resni vedno prepresen. Neke noči je nekdo streljal na Sudeka, ki se je vračal domov po ulici, v kateri so večina stanovanja vili uradniki sladkorne tovarne. V zvezi s tem so bile izvršene preiskave. Našli so orožje in dokumente organizacije „Strelec“, pristavek Prusidskega. Na povzemanje v revkomi je prešla tudi Ustinovičeva. Odpeljala je Serjoža malo v stran in ga mirno vprašala:

11. Obiskovanje osnovnih šol bo obvezno za vse otroke od 6-14 let. Zakoni o obveznem obisku šol bodo poostreni, upamo pa, da bodo stari razumeli pomen pošiljanja svojih otrok v šole in da krajevne oblasti ne bodo primorane uporabljati prisilnih sredstev.

12. Šolski nadzorniki niso bili imenovani proti volji ljudstva, marveč sta prof. Rubini in prof. de Vetta, ki sta zdaj še oba v službi, dobila „mulla osta“ od slovenskega in italijanskega narodno osvobodilnega odbora.

13. Slovenskemu šolskemu odboru slovenskega narodno osvobodilnega odbora smo izročili prošnjo, za primerne šolske knjige za slovenske osnovne šole, toda slovenski zastopnik gospod Pahor jih nikdar ni predložil temu uradu, ki jih je zahteval in zato smo se morali obrniti naravnost na Jugoslavijo na nabavo najboljših primernih knjig. Knjige, ki bi jih uporabljali v slovenskih šolah bi bile najprimernejše in svobodni in nepristranski šoli — in če takšnih knjig ne bo, bodo morali učitelji pač uporabljati najboljše dosegljive pripomočke.

14. Ko je prišel častnik za prosvetne zadeve, poročnik Simoni v Trst, je stopil v neposredni stik z zastopnikom za slovenske šole, gospodom Pahorjem. Bilo je več sestankov in dosežen je bil napredek: ko pa je bil izdan splošni ukaz št. 11 glavnega stana Zaveziške vojske uprave, so prišli gospod Pahor in šolski odbori k častniku za civilne zadeve ter sporočili, da odklanjajo nadaljnje sodelovanje z Zaveziško vojsko upravo in z zakonito ustanovljenim šolskim nadzornikom. Povedati je treba, da je prosvetni odsek vprašal slovenske zastopnike, ali lahko sodelujejo kot posamezniki, če ne morejo več sodelovati kot skupina, pa so to odklonili. Prof. Andrej Budala, ki ga je slovenski narodno osvobodilni odbor pismeno predložil kot kandidata za slovenskega šolskega nadzornika, je na primer podal ostavko na svoje mesto, ko je Zaveziška vojska uprava imenovala za slovenskega šolskega nadzornika. Na njegovo mesto smo imenovali prof. Kacina. Slovenskemu odboru smo uradno sporočili, da bo na enako mesto v Trstu imenovali g. Pahor. On pa je odklonil sodelovanje in zato je prišel v poštev drugi kandidat.

15. Treba je popraviti napačni vtis, ki ga je naredil ta list („Primorski dnevnik“), da bo italijanski vandski podvigov, kakor so jim še v krivi ves od dnevnega leta 1919, dalje. V pretekli noči so po gorških ulicah kljub vsem predpisom o policijskih urah vili skupine reaktorjev s palčami in koli in pričele razbijati po vratih vse slovenske napise na trgovinah, na lokalih, napisih zdravnikov in drugih profesionistov. Zbili so napisane table dr. Medveška, dr. Rutarja, cele vrste obrtnikov in trgovcev. Mimo vseh žalitev ljudske in narodne časti so prizadeli ljudem škodo, ki gre v desetice, Reaktorji, ali da jih imenujemo z njihovim pravim imenom, fašisti, so nastopili v skupinah po 60 ljudi, za ljudstvo slovenske narodnosti slovenski jezik. Predvsem je treba v tem duhu tolažiti tudi slovenske tlapje, ki so se v zadnjih dneh pojavili po vseh trgovinah, obrtniških delavnicah, gostilnah in drugih obratih po deželi, kolikor so last slovenskih ljudi. Tako se je zgodilo tudi v Gorici.

Reakcija, ki se odeva v plašč lazi, ne demokracije in v svojem nacionalističnem sovražnosti šilo delo nazaj in jarem osvobodilnega imperializma z obeti vseh mogočih narodnostnih koncezij na šolskem, na upravnem, na političnem in gospodarskem področju, je nenadoma spet pokazala svoje pravo lice. Kakor v Trstu, je zagnala spričo slovenskih napisov na slovenskih prodajalnah in lokalih kritik in vika tudi v Gorici. Le da je ta šla dalje, kakor tam. V Trstu se je omejila na histerične izpade v svojem tisku in v svojih ustanovah, ki se petolizniško zatekajo pod zaščito oblasti, v Gorici se je spomnila „Manganeval“ o svojem tovarišu. Ko je odhajal, ji je rekel: — Grem v gozd, da se bom kopal v jezeru. Ustanovičeva je pustila delo in ga zadržala. — Počakaj, greva skupaj. Obstaja stera poleg tihga, gladkega jezera. — Mami! je topla prozorna voda. — Ti pojdi na pot in počakaj, jaz pa se bom kopal! — je poveljevala Ustinovičeva. Serjoža se je vvedel na kamen poleg mostička in se obrnil proti soncu. Za njegovim hrbtom je pljuskala voda. — Skozi dreve je opazil na poti Tonjo Tomacovo in vojnega komisarja agitacijskega voza Cuzanina. Lep, a kicicosko kapo, s pasovi, v cevilih iz boksa, ki so škripali je šel s Tonjo pod roko in nekaj pripovedoval. Serjoža je Tonjo poznal. Prišla je k njemu s pismom od Pavlusa. Tudi ona ga je pozorno gledala. Gotovno ga je spoznala. Ko sta se približala, je Serjoža izvlekel iz žepa pismo in ustavi konja. — Trenutek, tovarišica. Imam

Ali se vrača fašizem?

Vse kaže, da so se povrnilo časi fašističnega režima. Vsa dežela ves, kaj se dogaja v Slovenski Benečiji, ves, kako tam pretepa naše ljudi, kako je preplaval vse gore in doline beneških Slovencev od Nadiži, v Rezijski, od Teru val nasilja. Val terora je udaril sedaj tudi preko v naso sončno Gorico.

Znano je, da se je ljudstvo, ki je 17 let ječalo pod tujim jarmom, sedaj po osvoboditvi osvestilo da se je pričelo vračati k svojim osnovnim slovenskim in narodnostnim pravicam, da se ne plaši več nobene napore, nobene borbe ne le za svojo oblast, temveč tudi za svojo izrazno sredstvo, ki pomeni za ljudstvo slovenske narodnosti slovenski jezik. Predvsem je treba v tem duhu tolažiti tudi slovenske tlapje, ki so se v zadnjih dneh pojavili po vseh trgovinah, obrtniških delavnicah, gostilnah in drugih obratih po deželi, kolikor so last slovenskih ljudi. Tako se je zgodilo tudi v Gorici.

Reakcija, ki se odeva v plašč lazi, ne demokracije in v svojem nacionalističnem sovražnosti šilo delo nazaj in jarem osvobodilnega imperializma z obeti vseh mogočih narodnostnih koncezij na šolskem, na upravnem, na političnem in gospodarskem področju, je nenadoma spet pokazala svoje pravo lice. Kakor v Trstu, je zagnala spričo slovenskih napisov na slovenskih prodajalnah in lokalih kritik in vika tudi v Gorici. Le da je ta šla dalje, kakor tam. V Trstu se je omejila na histerične izpade v svojem tisku in v svojih ustanovah, ki se petolizniško zatekajo pod zaščito oblasti, v Gorici se je spomnila „Manganeval“ o svojem tovarišu. Ko je odhajal, ji je rekel: — Grem v gozd, da se bom kopal v jezeru. Ustanovičeva je pustila delo in ga zadržala. — Počakaj, greva skupaj. Obstaja stera poleg tihga, gladkega jezera. — Mami! je topla prozorna voda. — Ti pojdi na pot in počakaj, jaz pa se bom kopal! — je poveljevala Ustinovičeva. Serjoža se je vvedel na kamen poleg mostička in se obrnil proti soncu. Za njegovim hrbtom je pljuskala voda. — Skozi dreve je opazil na poti Tonjo Tomacovo in vojnega komisarja agitacijskega voza Cuzanina. Lep, a kicicosko kapo, s pasovi, v cevilih iz boksa, ki so škripali je šel s Tonjo pod roko in nekaj pripovedoval. Serjoža je Tonjo poznal. Prišla je k njemu s pismom od Pavlusa. Tudi ona ga je pozorno gledala. Gotovno ga je spoznala. Ko sta se približala, je Serjoža izvlekel iz žepa pismo in ustavi konja. — Trenutek, tovarišica. Imam

Toplenega popoldneva, ko se je vrnil v vagon, je Serjoža čital Riti Korčeginovo pismo in ji pripovedoval

Toplenega popoldneva, ko se je vrnil v vagon, je Serjoža čital Riti Korčeginovo pismo in ji pripovedoval

16. Prof. dr. Baraga, politični asistent častnika za prosvetne zadeve, je pokazal goreče zanimanje za svoje ljudstvo in je često odgovoren za spremembe pri določanju navodil, iz edinega namena, da bi dal slovenskemu ljudstvu na tem ozemlju najboljše šole, ki so v teh okoliščinah mogoče.

17. Reklji so vam, da bodo imeli slovenski učbeniki prevode iz italijanske in angleščine. To je napačno. Mi bomo ali pripravili popolnoma nove knjige, ali pa bomo uporabljali knjige, ki jih bomo dobili iz Jugoslavije, ali pa sploh ne bomo uporabljali nobenih knjig; ker pa se otroci vsekar morajo učiti — in ker Zaveziška komisija Zaveziške vojske uprave s pomočjo odličnih vzgojiteljev pripravljala nove italijanske učbenike, ki so najboljše učbeniki kot si jih more vsak narod zeleti za svoje otroke, bi bilo žalježno da bi nekateri učitelji uporabljali te nove italijanske učbenike in prevajali njihovo vsebino učenecem v materinščino, slovensko ali hrvaščino — bi bila to resnično širokoračna rešitev težavnega vprašanja, kajti italijanski učbeniki so popolnoma nepristranski in svojem novem študijal-skem programu. To pa svetujemo seveda je za primer, če bi bile vse druge možnosti izčrpane.

18. Zelja tega odseka je, da bi sklenilo italijansko in slovensko ljudstvo tvorni sporazum o svojih šolah in da ne bi delalo pregreje med obema narodoma, kakor so želeli in še želijo nekateri voditelji — pouk znanosti in pouk resnice na vseh področjih slovenskega prizadevanja mora biti želja vseh narodov — zato Zaveziška vojska uprava ne želi, da bi tudi ona pomagala ustvarjati intelektualne pregreje ter je zato določila, da bodo vse šole svobodne in da bodo na njih poučevali jezik in zgodovino njihovih sosedov in skupni cilj tega je zgolj blaginja vseh otrok.

19. V skladu s prosvetnimi navodili št. 6 so vse kulturne ustanove podvržene nadzorstvu prosvetnega odseka in morajo izpolnjevati njegove odloke, ako so javne ustanove in imajo svoj sedež v javnih zgradbah.

20. Prof. dr. Baraga, politični asistent častnika za prosvetne zadeve, je pokazal goreče zanimanje za svoje ljudstvo in je često odgovoren za spremembe pri določanju navodil, iz edinega namena, da bi dal slovenskemu ljudstvu na tem ozemlju najboljše šole, ki so v teh okoliščinah mogoče.

Pogozdovanje

Za pogozdovanje se bodo v kratkem pričeli delati dnevi, ki bodo imeli za cilj vključiti vse šoloobvezne otroke in pionirke v to akcijo. Vodstvo bo poverjeno organizaciji ZMS in pionirjem, katero pa bodo nadzorovali strokovnjaki ali učitelji, ki so že vršili tako delo.

Prisilna selitev v Gorici

Slovenski ljudski tisk v Gorici je bil davi vržen iz svojih prostorov. Spočetka se je govorilo, da so jugovoj prostori potrebni vojaštvu, nazadnje je izkazalo, da so ticali za stvarjo čisto drugi nameni. V tork zvečer so se zglasili v prostornih „Skoškega tehnika“ in podružnicah „Primorskega dnevnika“ na korcu bivšega Viktorja Emanuela III zastopniki gorškega Seprala in na lepega zahtevali prostore zase. Kakor je v prvem trenutku kazalo, da gre za zahtevo, ki se nanjo zležiš poblastilo in osebno izkaznico, ki jo bo izdala Zveza. Navratilj-danes nepričakovano zasukala. Ne glede na ves skrajno neugodni vtis, ki so ga v Gorici nepravilni znani dogodki pretekle noči, je večeraj nastopila vojska oblast in prisilila slovenske novinarje, da so se na vrta na nos odselili iz hiše. Lokali so bili prvotno namenjeni razniški trgovinski zbornici, potem pa so zmešetarili tako, da je zbornica došla prostore Seprala, Sepral se je preselil v sedanje prostore slovenskih ljudskih listov, Spočetka je zastopnik AIS-a kapetlan Stern sicer obljubil, da bo preskrbel uredništvo in upravi naših listov tako druge primerne prostore, nazadnje pa se je izkazalo, da svojih obetov ne bo izpolnil. Z dvema vojskama tovarnima avtomobiloma so odpeljali iz obeh šol do sedanjih prostorov „Skoškega tehnika“ in podružnic „Primorskega dnevnika“ in v ljudski dom, kjer so našli za uredništvo in upravo zasilne prostore, ki zdaleka ne odgovarjajo potrebam.

UNRRA dobavila

Trst, 10. — Včeraj je prispela v tržaško luko ladja UNRRA-e „Fort Mingan“ s tovorom 7478 ton ameriških lešnikov, katere bodo v Zagrebu predelali v olje.

Športni klub Barkovije

Danes ob 19. uri naj se zbereja I. in II. četa za košarsko zaradi raišnih obvestil in zaradi treniranja.

VABILO

Prosimo vse, ki so kdaj imeli priliko nastopiti v plesu „Česka beseda“, da se zglasijo v nedeljo ob deseti uri predpoldne v prostorih V. Vicolo dell' Ospedale militare št. 2. Akcijski odbor „Za našega dijaka“.

Iz Zgonika

V nedeljo 14. t. m. bo ob 2.30h na prostem prireditve Prosvetnega društva „Voiniki“. Pridite v polnem številu pogledat in poslušat, česa smo se naučili.

Prireditve 4. bataljona Odreda J. A.

V soboto 13. oktobra 1945, ob 18. uri, priredi kulturna skupina 4. bataljona odreda J. A. armade za Slovensko Primorje, Trst in Istro, skupno z mladino iz Pliskovce, kulturno prireditve v Brestovici na Krasu.

Prireditve v Danah pri Sežani

Z. M. S. iz Dan pri Sežani je predložila svojo prireditve ob sobote nedeljo ob treh popoldne. Prosimo, oprosite!

Nabiralna akcija Z. P. P.

Zveza Primorskih partizanov sporoča, da je imenovala posebno komitejo, ki se bo oglašila pri raznih mestnih podjetjih da zbira prostovoljne prispevke za prvo zvezo, ki si je nadela sledeče naloge:

1. Iskanje in prekop trupel padlih partizanov.

2. Iskanje in prekop trupel padlih partizanov.

3. Iskanje in prekop trupel padlih partizanov.

4. Iskanje in prekop trupel padlih partizanov.

5. Iskanje in prekop trupel padlih partizanov.

6. Iskanje in prekop trupel padlih partizanov.

7. Iskanje in prekop trupel padlih partizanov.

8. Iskanje in prekop trupel padlih partizanov.

9. Iskanje in prekop trupel padlih partizanov.

10. Iskanje in prekop trupel padlih partizanov.

11. Iskanje in prekop trupel padlih partizanov.

Razstava tržaških umetnikov v Ljubljani

Na čelu oživljenih slovenskih prosvetnih ustanov in društev je društvo slovenskih upodabljajočih umetnikov v Ljubljani prevzelo danes ne toliko hvalno kot vse bolj častno in pomembno nalogo, da je priredilo v Ljubljani skupno z našimi tržaškimi prosvetnimi delavci prvo razstavo tržaških upodabljajočih umetnikov. Razstava 13 umetnikov Tržačanov, ki so se odzvali vabilu s 127 deli, je bila odprta v prostorih Jakopičevega paviljona dne 22. septembra in je vzbudila v slovenski prestolnici največje zanimanje. Udeležba najširših plasti in odkupi so najboljši dokaz pomena in popularnosti te tako željno pričakovane prireditve, ki naj s svoje strani ponovno potrdi čustva in vezi, ki spejajo srca in misli Trsta in Jugoslavije v neločljivo zajednico.

Čustva veselja in ponosa nas navdajajo ob dejstvu, da nam je revolucionarni tok svetovnih dogodkov naše dobe — po tolikšnih naporih in žrtvah končno tudi fizično približal prve znanilce naše primorske pomladi: vedro in življenja polno, v nas skupno veliko bodočnost, verujočih trinajstotico umetnikov iz bratskega Trsta. Naše srečanje z vami, tržaški slikarji, kiparji in risarji, nam pomeni odsej nov važen mejnik v utrjevanju onih vezi, ki nas mementoma povezujejo od roda do roda, od vsega početka naše zgodovinske poti pa do zadnjih skupnih zrtv in junastva, trpečega in zmagovetnega v znamenju rojstva novega sveta. Ze na početku tega stoletja je veljala naša druga večja razstava, ki jo so viretili slovenski umetniki iz Ljubljane, vašemu in našemu ljubljenskem Trstu. Neprerivljivi naporji nas vse, tako na kulturnem kakor političnem področju, so opolnili duha naših narodov, slovenskega in italijanskega, prav v današnjih dneh z onimi vrli-nami pozitivne vztrajnosti, ki so bile in bodo ostale neuklonljivo svojstvo oblikovalcev usode našega ljudstva. Ni manj ne cenimo značaja in posebnosti vašega življenjskega in umetnostnega okolja, ki nas preračja v vseh dobah naše preteklosti, kadar sledimo rojaki tako bližnjih planinskih in panonskih dežel žilovim utripom kraških vasi, sončnih Erd ter bajno lepega Trsta ob morju: vse to nam je strnila čudovita pesem neuganelega hrepenenja po sreči, miru in svobodi, nam in vam, enako v vaših in naših podobah.

Kaj bi mogel povedati spričo takih občutkov in današnjih borbenih dneh recenent, ki naj vrednoti predvsem umetnostne uspehe in neuspehe razstavljencev? Kakšna je njih lepota, njih pravi smisel in namen, kaj je dobro in kaj je slabo? Ali ni bolje, da se pogovorimo o tem še tudi drugič, na popolnejšem, pravičnejšem prezezu? Ne. Prijebimo kar danes: današnja razstava tržaških umetnikov še ne more biti izbran prikaz vsega in najboljšega, pač zmore več ali manj nazorno prikazati posebnosti, značilnosti, teinje posebnih umetnikov, ki so se odzvali danih razmer, kar ni bilo lahko, našemu vabilu. Iz vlnudnosti molčati zaradi pomisleka na zgolj umetnostno kritične vidike v resnici ne moremo in ne smemo spričo vsega upoštevanje vrednih dogodkov izrazite umetniške zmogljivosti in zrelosti, kakršno razodevajo v vsej jasnosti

Pogozdovanje

Za pogozdovanje se bodo v kratkem pričeli delati dnevi, ki bodo imeli za cilj vključiti vse šoloobvezne otroke in pionirke v to akcijo. Vodstvo bo poverjeno organizaciji ZMS in pionirjem, katero pa bodo nadzorovali strokovnjaki ali učitelji, ki so že vršili tako delo.

Prisilna selitev v Gorici

Slovenski ljudski tisk v Gorici je bil davi vržen iz svojih prostorov. Spočetka se je govorilo, da so jugovoj prostori potrebni vojaštvu, nazadnje je izkazalo, da so ticali za stvarjo čisto drugi nameni. V tork zvečer so se zglasili v prostornih „Skoškega tehnika“ in podružnicah „Primorskega dnevnika“ na korcu bivšega Viktorja Emanuela III zastopniki gorškega Seprala in na lepega zahtevali prostore zase. Kakor je v prvem trenutku kazalo, da gre za zahtevo, ki se nanjo zležiš poblastilo in osebno izkaznico, ki jo bo izdala Zveza. Navratilj-danes nepričakovano zasukala. Ne glede na ves skrajno neugodni vtis, ki so ga v Gorici nepravilni znani dogodki pretekle noči, je večeraj nastopila vojska oblast in prisilila slovenske novinarje, da so se na vrta na nos odselili iz hiše. Lokali so bili prvotno namenjeni razniški trgovinski zbornici, potem pa so zmešetarili tako, da je zbornica došla prostore Seprala, Sepral se je preselil v sedanje prostore slovenskih ljudskih listov, Spočetka je zastopnik AIS-a kapetlan Stern sicer obljubil, da bo preskrbel uredništvo in upravi naših listov tako druge primerne prostore, nazadnje pa se je izkazalo, da svojih obetov ne bo izpolnil. Z dvema vojskama tovarnima avtomobiloma so odpeljali iz obeh šol do sedanjih prostorov „Skoškega tehnika“ in podružnic „Primorskega dnevnika“ in v ljudski dom, kjer so našli za uredništvo in upravo zasilne prostore, ki zdaleka ne odgovarjajo potrebam.

UNRRA dobavila

Trst, 10. — Včeraj je prispela v tržaško luko ladja UNRRA-e „Fort Mingan“ s tovorom 7478 ton ameriških lešnikov, katere bodo v Zagrebu predelali v olje.

Športni klub Barkovije

Danes ob 19. uri naj se zbereja I. in II. četa za košarsko zaradi raišnih obvestil in zaradi treniranja.

VABILO

Prosimo vse, ki so kdaj imeli priliko nastopiti v plesu „Česka beseda“, da se zglasijo v nedeljo ob deseti uri predpoldne v prostorih V. Vicolo dell' Ospedale militare št. 2. Akcijski odbor „Za našega dijaka“.